

Çizgilerle
irfan ve
idrak:
cemil
meriç

Çizgilerle
irfan ve
idrak:

*cemil
meriç*

Mehmet
Tevfik Göksu
BELEDİYE BAŞKANI

ESENLER
BELEDİYESİ

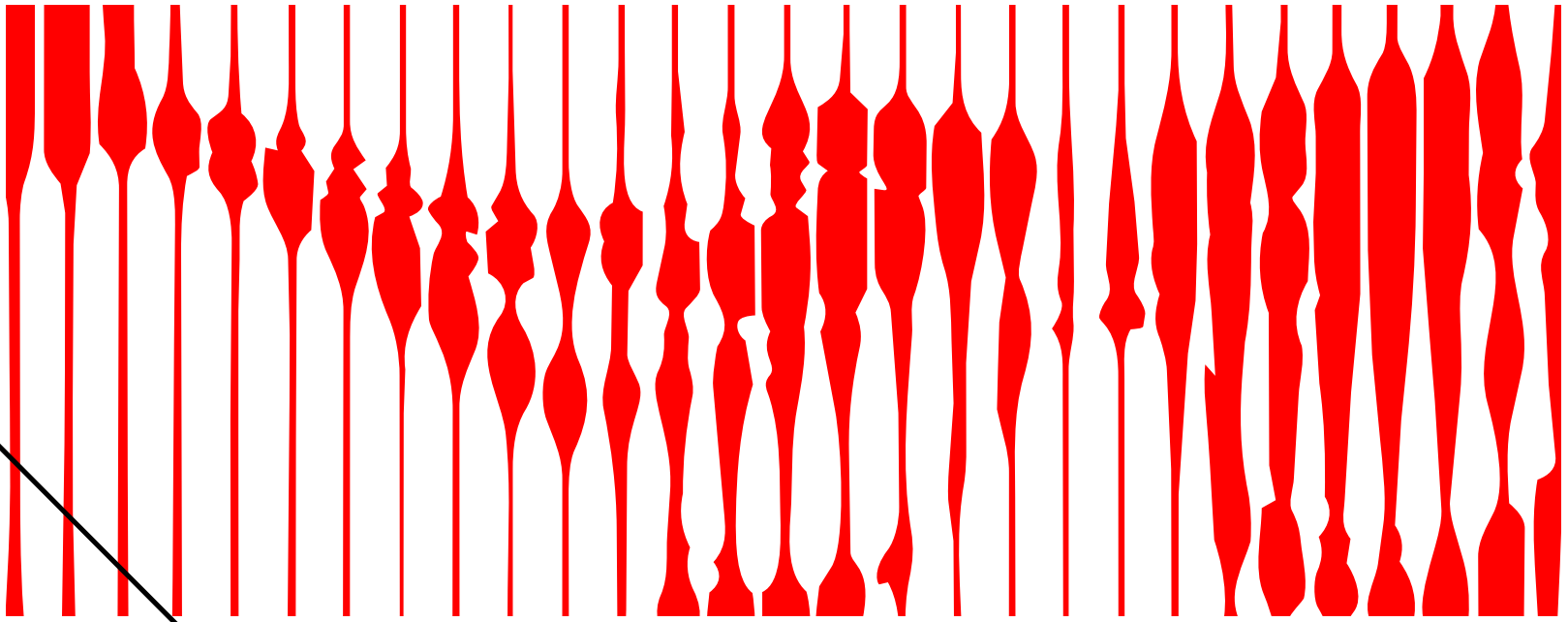
UWC UNION OF WORLD
CARTOONISTS

ESENLER
BELEDİYESİ

UWC UNION OF WORLD
CARTOONISTS

5 Mayıs Dünya Karikatüristler Günü vesilesiyle
Cemil Meriç'in düşünce atlasına evrensel bir bakış...

Esenler Belediyesi Adına İmtiyaz Sahibi

M. Tefvik GÖKSU

Genel Yayın Yönetmeni

Hüseyin CERRAHOĞLU

Editörler

Halil İbrahim AYGÜL

Meltem ORTAKCI

Sanat Danışmanı

Ahmet ALTAY

Proje Koordinatörü / Küratör

Kader PEKER ÖZAYTAN

Tasarım

Esenler Belediyesi

Görsel İletişim Merkezi

Yayın Tarihi:

Mayıs 2026 - 1. Basım

**Eserin tüm hakları Esenler Belediyesine aittir.*

Kitapta yer alan yazılardan yazarları sorumludur.

Esenler Belediyesi ücretsiz yayınıdır. Para ile satılmaz.

Medeniyetler, kelimelerin taşıdığı anlam kadar derin; kavramların kurduğu dünya kadar kalıcıdır. Her çağ, kendi hakikatini ararken yolunu aydınlatan büyük zihinler yetiştirir ve onlarla yoğrulur. Cemil Meriç, bu toprakların hafızasında iz bırakan; düşünceyi bir istikamet meselesi olarak gören ve zihnimizi diri tutan nadir isimlerden biridir.

Onun dünyasında kavramlar, bir medeniyetin hafızasını taşır. “Kamus bir milletin namusudur” diyerek dile ve düşünceye yüklediği anlam, fikir atlasının merkezinde yer alır. Kültür, irfan, medeniyet ve ideoloji etrafında kurduğu düşünce evreni, bugün de yön tayin eden güçlü bir miras olarak varlığını korumaktadır.

Esenler Belediyesi olarak 2025–2026 Kültür Sanat Sezonu’nu Cemil Meriç’e ithaf ederken, bu zengin mirası farklı sanat disiplinleriyle yeniden ele almayı önemsiyoruz. Elinizdeki çalışma, Meriç’in kavramsal dünyasını karikatür sanatının evrensel diliyle buluşturan özgün bir proje olarak bu yaklaşımın önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Karikatür, düşüncenin çizgiyle ifade bulduğu güçlü bir anlatım biçimidir. Farklı coğrafyalardan sanatçıların, Cemil Meriç’in hayatında yer eden kavramlar etrafında ürettikleri eserler, bakış açılarını çoğaltmakta ve düşüncenin evrensel niteliğini görünür kılmaktadır. Bu yönüyle sergi, Cemil Meriç’in Doğu ile Batı arasında kurduğu düşünce köprülerini farklı yorumlarla yeniden düşünmeye imkân vermektedir.

Cemil Meriç’in düşünce dünyasını inşa eden kavramların, dünyanın farklı ülkelerindeki sanatçıların üretimlerine yön verebilmesi; onun fikirlerinin ulaştığı genişliği ve derinliği ortaya koyan en güçlü göstergelerden biridir. Bu buluşma, Meriç’in yalnızca kendi coğrafyasına ait bir mütefekkir olmadığını; düşüncesinin sınırları aşan bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Bugünün dünyasında anlamların hızla değiştiği, kavramların içinin boşaldığı bir zeminde; düşünceyi diri tutan her çaba ayrı bir değer taşımaktadır. Cemil Meriç’in hakikat arayışı, her dönemde ihtiyaç duyulan bir istikameti işaret etmektedir. Bu sergi de o istikametın sanatın diliyle yeniden görünür kılınmasının bir nişanesi mahiyetindedir.

Uluslararası karikatür sanatçılarının katkılarıyla hayat bulan bu çalışmanın, düşünce ile sanat arasında kalıcı bir bağ kuracağına inanıyor; emeği geçen tüm sanatçılara ve katkı sunanlara yürekten teşekkür ediyorum.

Bu kıymetli serginin, Cemil Meriç’in derinlikli fikir dünyasına farklı bir pencereden bakmamıza vesile olmasını temenni ediyor; tüm sanatseverleri saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

Mehmet
Tevfik Göksu
BELEDİYE BAŞKANI

Medeniyet inşasında düşünce ve fikir insanları, bir binanın temel taşı gibidir. Hiç kuşkusuz, ülkemizde bu isimlerden biri de Cemil Meriç'tir. Eserleri, üretimi, mücadelesi ve cesareti; ilim ve irfan yoluna vakfedilmiş bir ömrün tezahürüdür. Kendine has üslubu ve bakış açısıyla çağlar ötesine hitap eden bir mütefekkidir. Şahsen, Cemil Meriç ismini ne zaman görsem ya da duysam zihnimde canlanan şey 'pusula'dır. Bu pusula kuzeyi değil; daima düşünmeyi, idrak etmeyi ve 'doğruyu' gösterir.

Esenler Belediyesi'nin 2025–2026 Kültür Sanat Sezonu'nu Cemil Meriç'e atfetmesi son derece kıymetlidir. Bu kapsamda böyle bir karikatür sergisinin düzenlenmesi ve sanatsal bir birlikteliğin oluşması bizim için bir onurdur.

Derinlikli ve müstesna bir şahsiyet olan Cemil Meriç'i çizgiye dökmek, onu anlatmaya çalışmak hiç de kolay değildir. Union of World Cartoonists (Dünya Çizerler Birliği – UWC) olarak, belirli kavramlar eşliğinde Cemil Meriç'i —çizerlerde uyandırdığı hissiyatı ve düşünce yumağını— portre karikatür tarzıyla harmanlayarak kâğıda aktarmaya gayret ettik. Çizgiler de lisanlar gibi, her coğrafyanın kendine has üslup ve tarzlarını bünyesinde barındırır. Sergi eserlerine bakıldığında bu durum açıkça görülecektir.

Yakın coğrafyamızda yaşanan savaşlar nedeniyle bazı ülkelerden çizerler eser gönderememiş olsa da birçok farklı ülkeden katılım sağlanmıştır. Ve elbette Cemil Meriç denildiğinde kendi topraklarımızın çizerlerini de es geçmedik. Endonezya'dan Romanya'ya, Özbekistan'dan Uruguay'a, Fas'tan Türkiye'ye uzanan çizgilerle Cemil Meriç...

Ayrıca böyle bir karikatür sergisinin 5 Mayıs Dünya Karikatüristler Günü'nde gerçekleşiyor olması bizler için ayrı bir mutluluk ve onur kaynağıdır. Cemil Meriç'i saygı ve rahmetle yâd ediyorum. O, her zaman kalbimizde ve zihin dünyamızda müstesna bir yere sahip olmaya devam edecektir.

Kültür ve sanat alanındaki emek ve katkılarından dolayı Esenler Belediyesi'ne teşekkür ediyorum.

Ahmet Altay
Karikatürist

Union of World Cartoonists (UWC)
Dünya Çizerler Birliği Başkanı

Merhaba, ben Cemil.

Düşünce atlasıma “Evrensel Bir Bakış” başlığı taşıyan şu sayfaları birlikte çevirelim mi?

Hakkımda onca kitap yazıldı, tezler yapıldı, makaleler hazırlandı. Ama galiba hiçbirinde buradaki kadar kendime benzemiyordum. Evet, bu kocaman alın benim alnım. İçi fikir dolu.

Asya ile Avrupa arasında kurulan köprünün tam orta yerinde yıllar boyu ben oturdum. Bu ülkeyi temsilen ve onun adına binlerce kitap devirdim. Pek çok hakikate eriştim. Ama hâlâ puzzle’ımın boş kalan bir yeri vardı.

İşte bu karikatürler silsilesi, tam da o boşluğu tamamlamak için düşünüldü. Düşünenlere de düşleyenlere de ölümsüzlük diyarından teşekkürlerimi yolluyorum.

Çizgilerle beni yeni bir “ben” yapan ellerin nur olması duasıyla...
Bu şekilde de olsa aranızda yaşamaya devam ettiğim için kendimi bahtiyar hissediyorum.

Limec Çirem adına Timü Çirem

****Timü Çirem: Tersten okuyunuz. Babasının kızına hitap şakası...***

Sanatçılar

Ahmet Altay

Ameen Alhabarah

Anas Lakkis

Bartis Silviu

César Andrés Leal Ramirez

Didie Sri Widiyanto

Dila Nur Şahan

Dina Abdelgawad Shosha

Doru Axinte

Enfal Sena Bozalan

Eren Esirci

Feyza Nef Altınışik

Hader Yehia

Hule Hanusic

Husan M. Sodiqov

Keti Radevska

Melike Sümeyye Aysal

Murat Yılmaz

Naji Benaji

Nazlı Hilal

Rachid Amghouze

Serra Gizem Kirci

Şener Tosun

Trabajos de Gustavo Gal

Tvg Menon

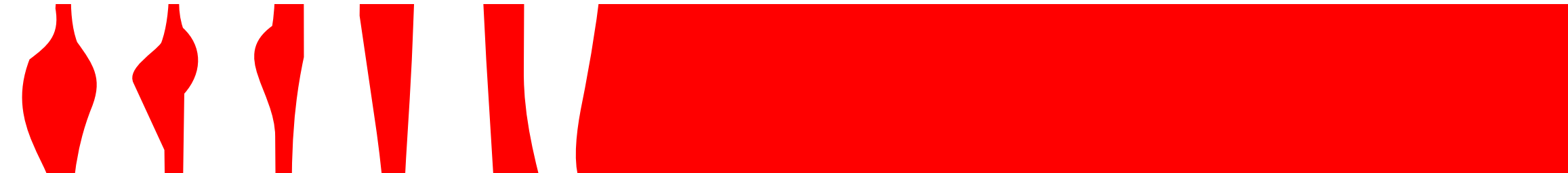
Wesam Khalil

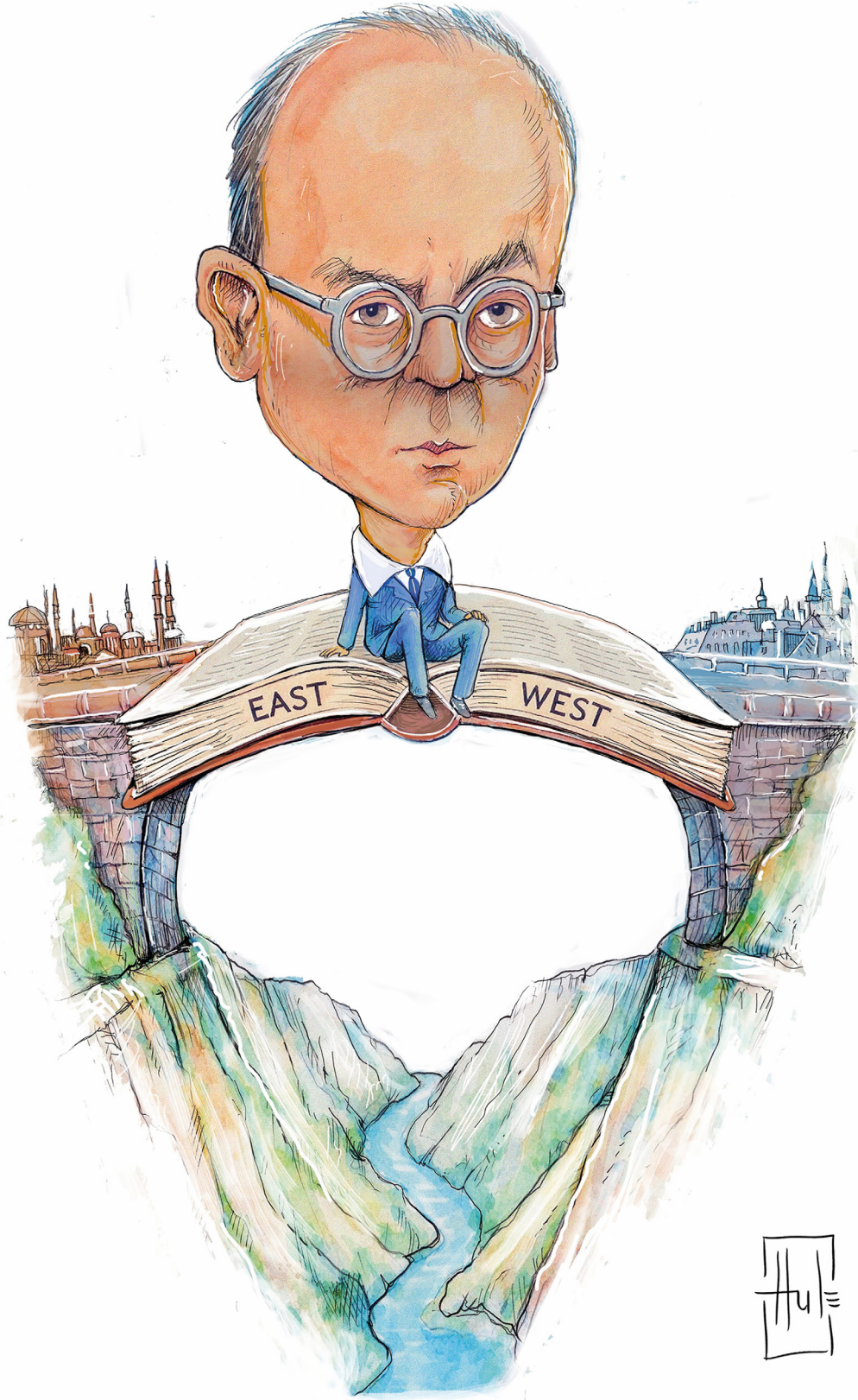
Zehra Saba Öksüz

Zeynep Neva Öksüz

Katkılarından dolayı
teşekkür ederiz.

Hule Hanusic
AUSTRIA (AVUSTURYA)

***Batı**

Avrupa, Batı medeniyeti, Batı
zihniyeti

Hule Hanusic
AUSTRIA (AVUSTURYA)

*Eşik

Başlangıç, başlama zamanı ya
da kapı anlamında

Ameen Alhabarah
SAUDİ ARABİA
(SUUDİ ARABİSTAN)

***Bilgi**

Herhangi bir konuda bilinen,
zihince kavranmış olan şey,
mâlûmat

César Andrés Leal Ramirez
URUGUAY (URUGUAY)

**Düşünce*

Bir kimse veya topluluğa has
görüş, fikir

César Andrés Leal Ramirez
URUGUAY (URUGUAY)

***İdrak**

Anlama yeteneği, akıl erdirme,
anlayış

Anas Lakkis
LEBANON (LÜBNAN)

***Hakikât**

Asıl olan durum ve şekil,
gerçek, var olan, gerçekleşmiş
bulunan, fikir, tasavvur veya
hayal olmayıp fiilî olarak var
olan şey

Anas Lakkis
LEBANON (LÜBNAN)

*İdeoloji

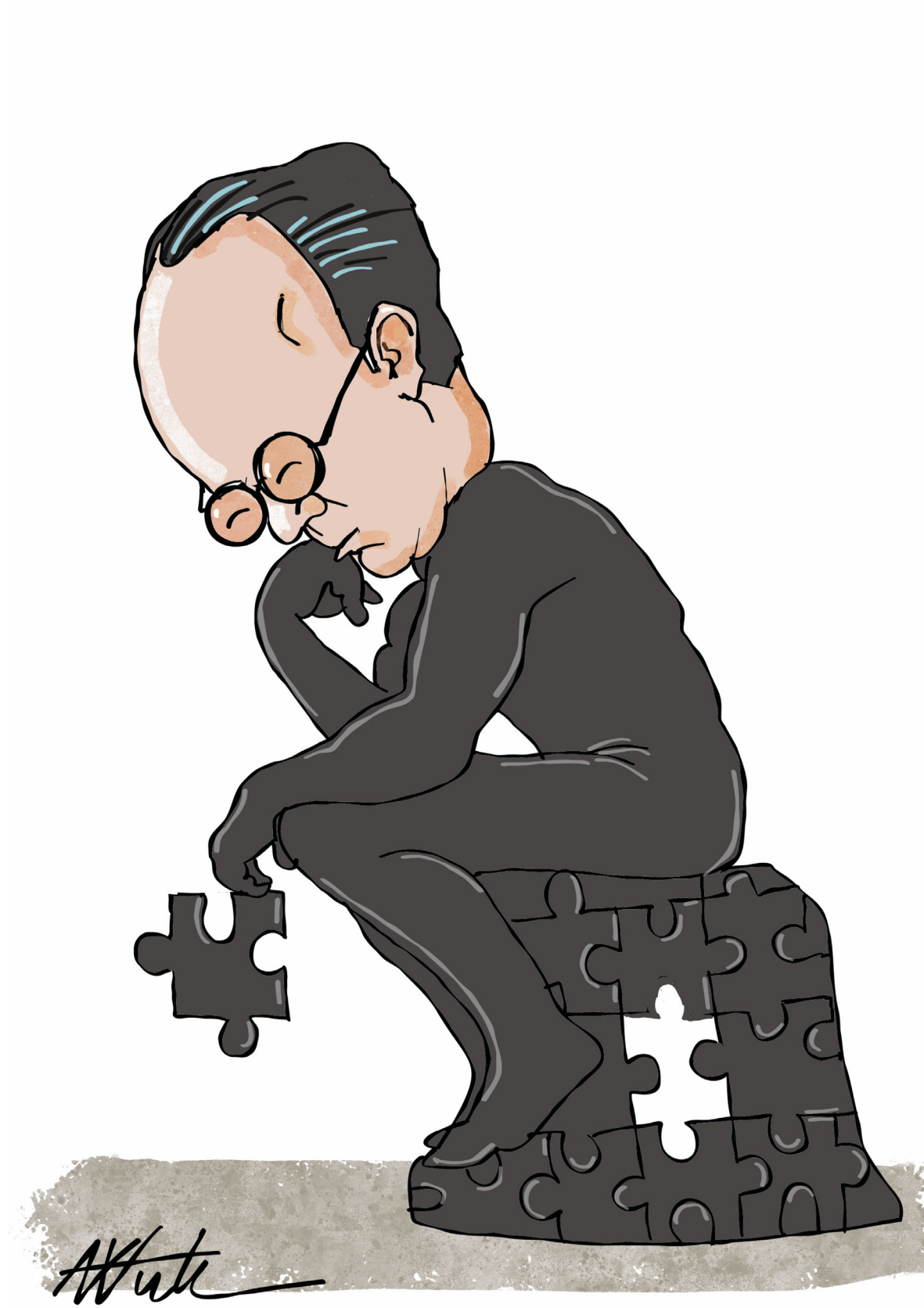
İdeleri, idelerin kaynağını, özelliklerini, kurallarını inceleyen bilgi dalı, ilme, akla, tartışmaya dayanmadan zihinde oluşturulup bir gruba, bir partiye, bir devlete benimsetilerek toplumda uygulanmaya konulmak istenen siyasi, hukuki, dinî, felsefî düşünceler bütünü

Anas Lakkis
LEBANON (LÜBNAN)

**Kültür*

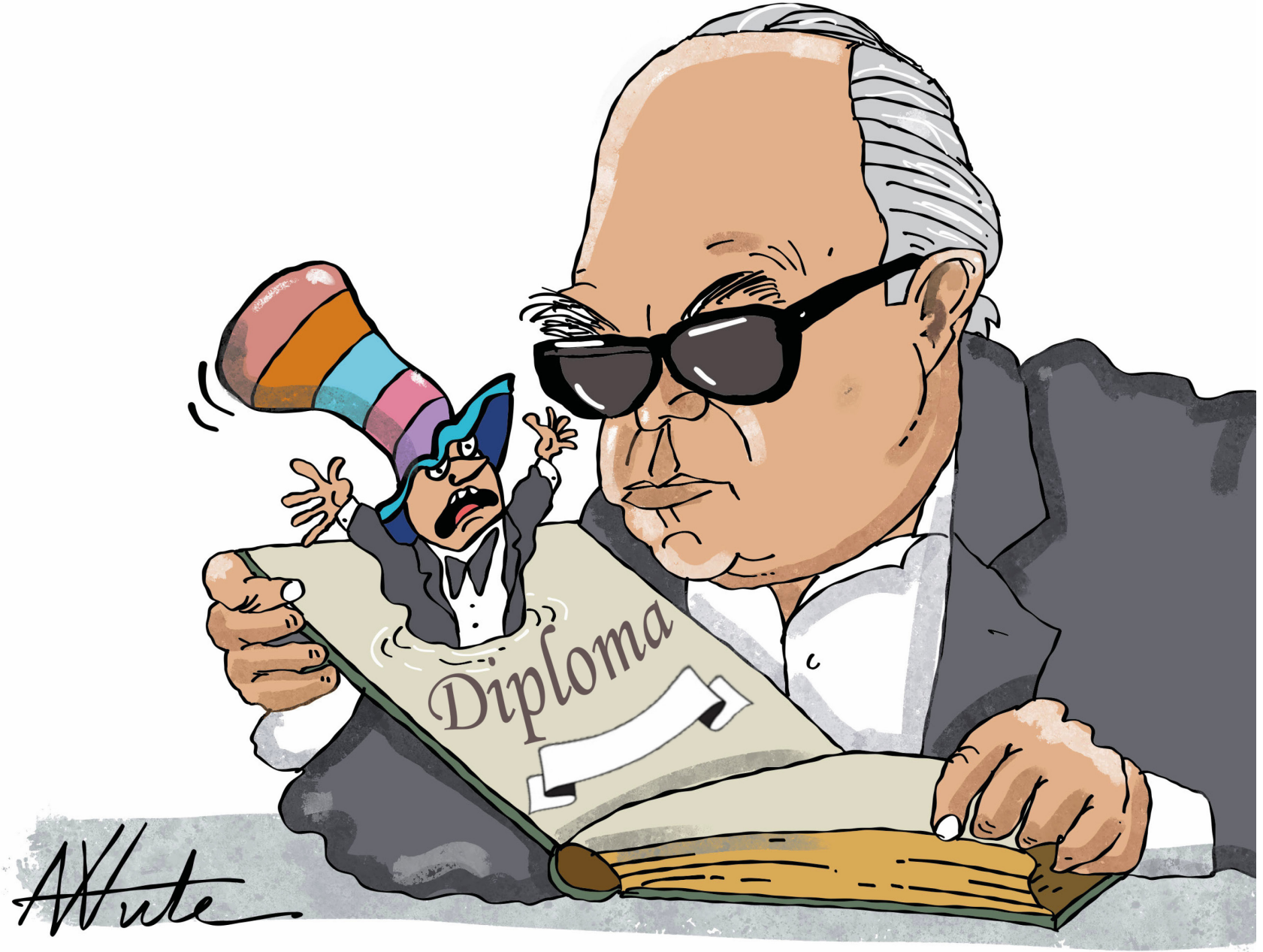
Bir milletin inanç, fikir,
sanat, âdet ve geleneklerinin,
maddî ve mânevî değerlerinin
bütünü, hars

Doru Axinte
ROMANIA (ROMANYA)

*İhâta

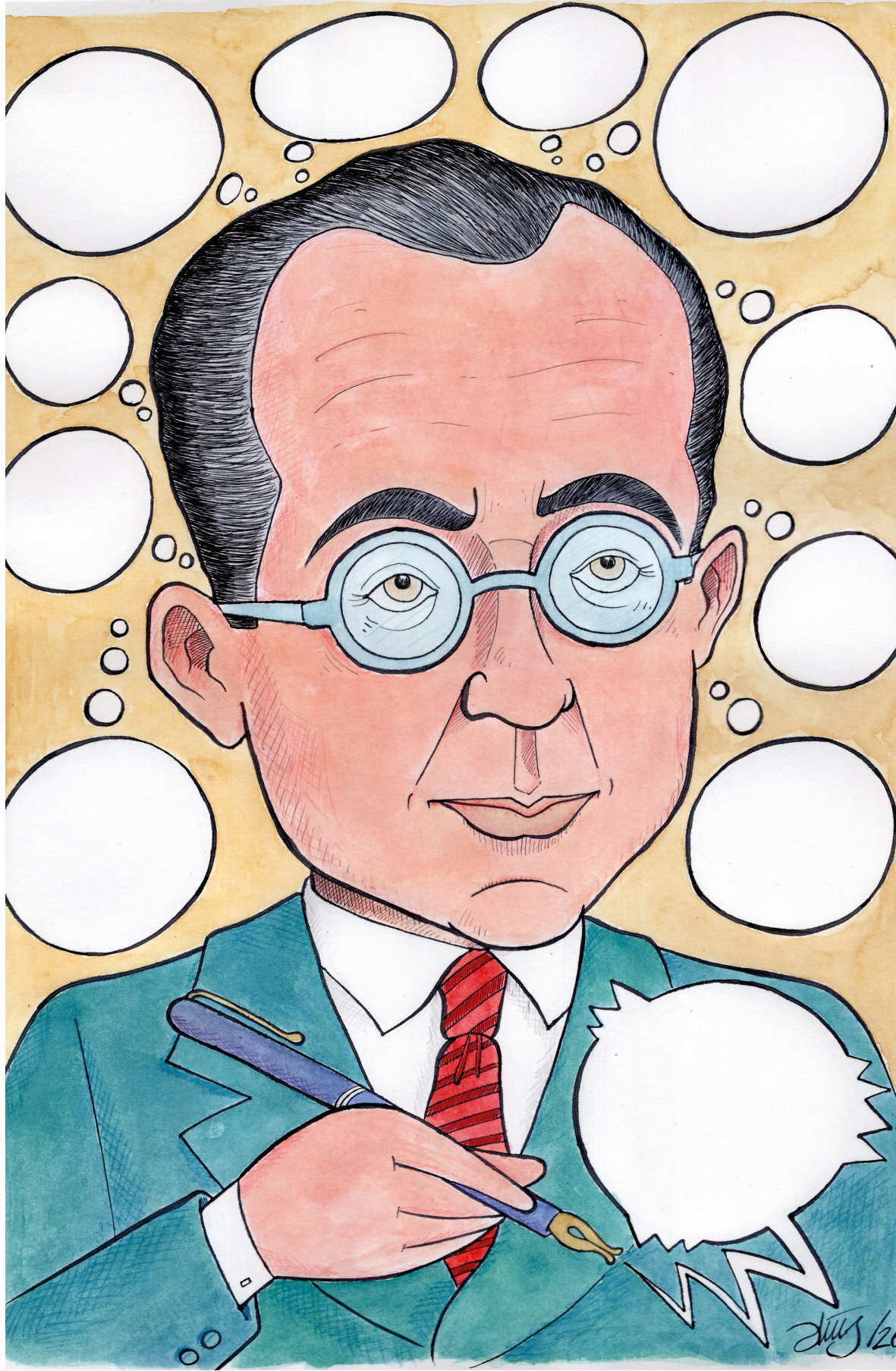
Etraflı şekilde kavrama ve
anlama, geniş ve etraflı bilgi

Doru Axinte
ROMANIA (ROMANYA)

**Hiciv*

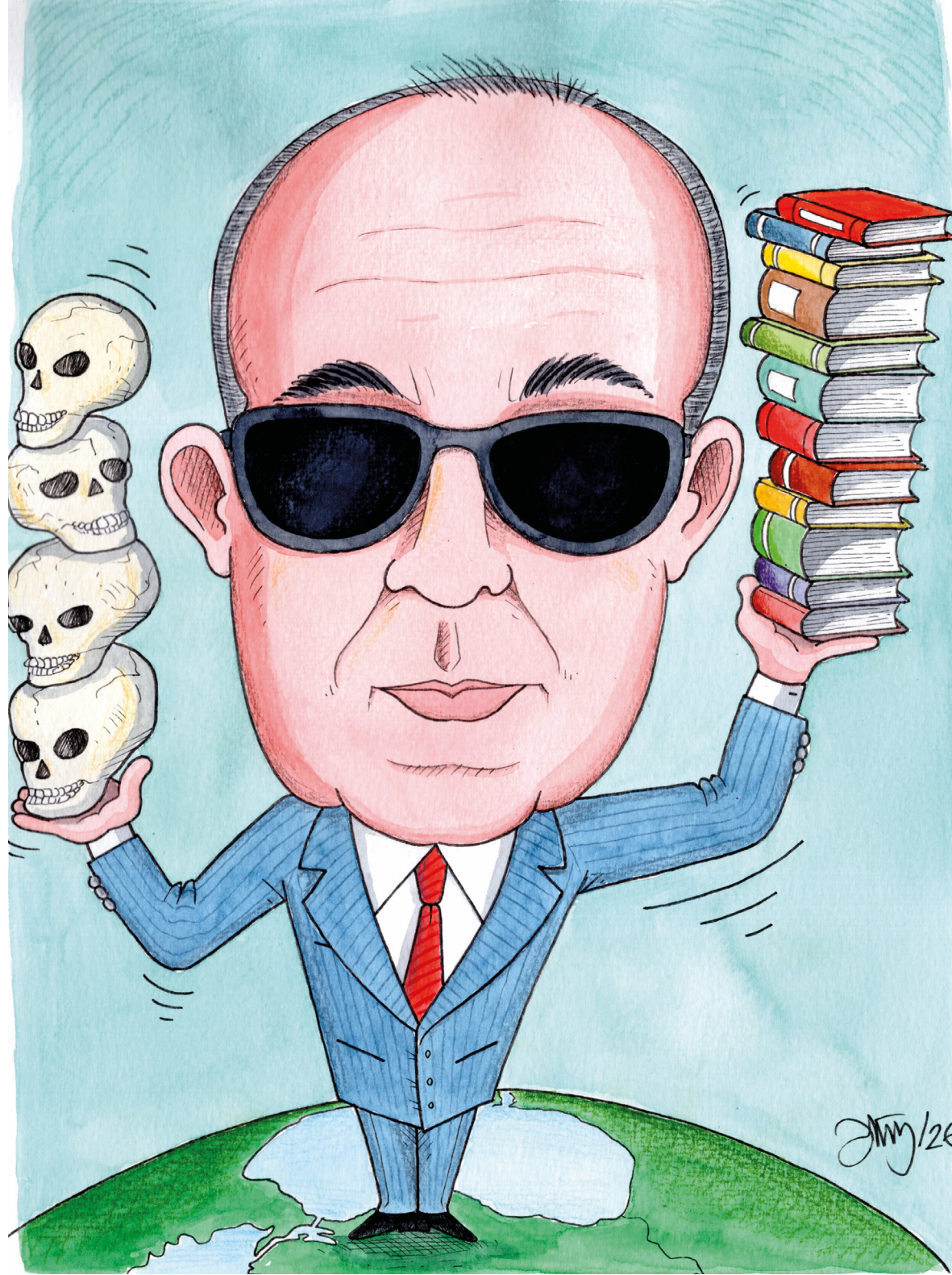
Bir kimse veya toplumun kusurlarını, hatalarını, gülünç taraflarını nazım ve nesir yolu ile ortaya koyma, kötüleyip taşlama, yerme

Ahmet Altay
TÜRKİYE

*İrfan

Bilme, anlama, biliş, anlayış,
gerçeği anlama hususundaki
güçlü sezgi yeteneği, görgü ve
sezişten gelen ruh uyanıklığı

Ahmet Altay
TÜRKİYE

*Doğu

Asya ya da İslâm dünyası
anlamında, bir medeniyet ve
zihniyet olarak

Ahmet Altay
TÜRKİYE

**Kâmus*

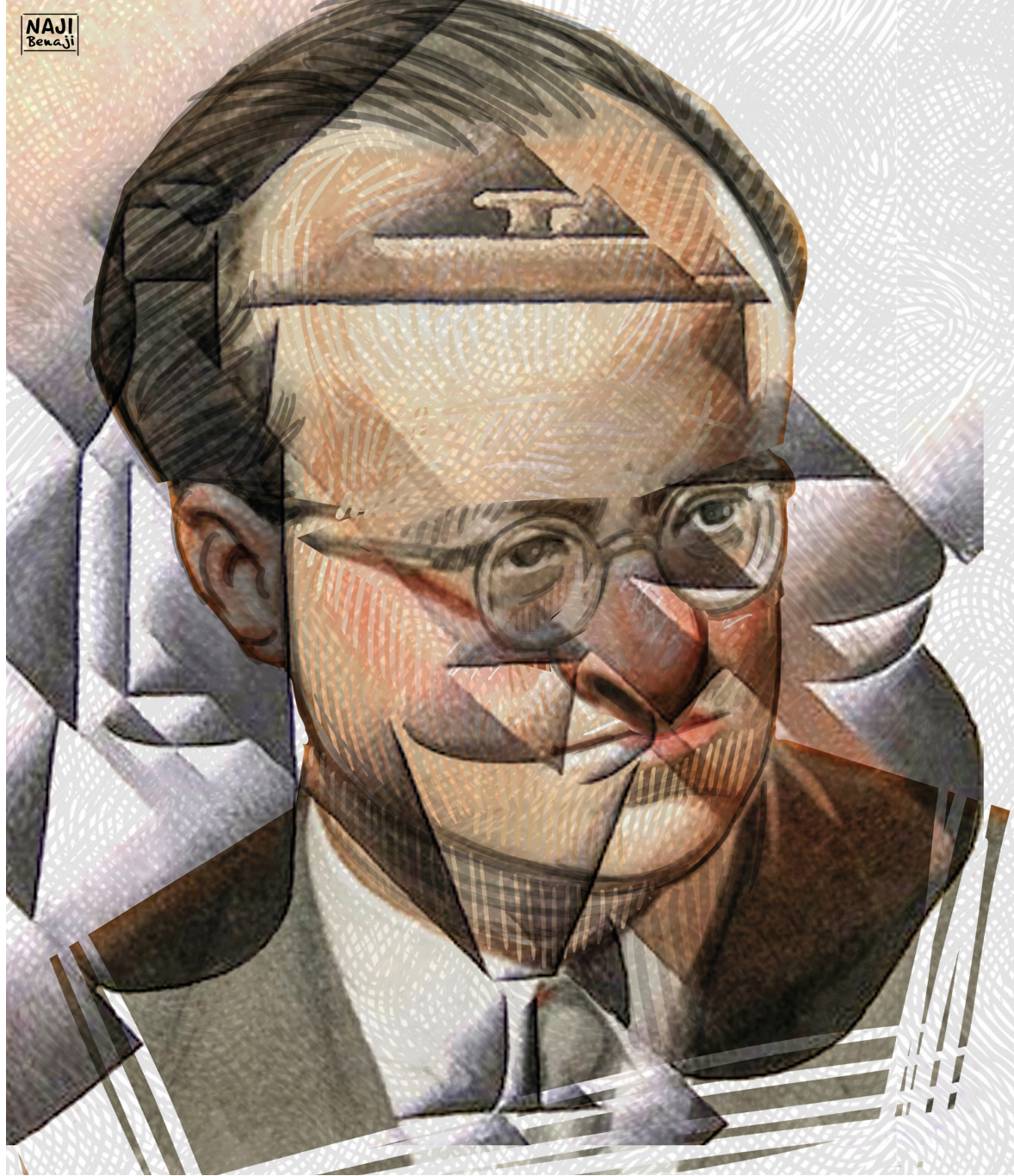
Bir dilin bütün kelimelerini içine alan büyük sözlük, büyük lügat kitabı; bir konuyla ilgili maddeleri alfabe sırasına göre toplayan geniş eser

Ahmet Altay
TÜRKİYE

***Kozmos**

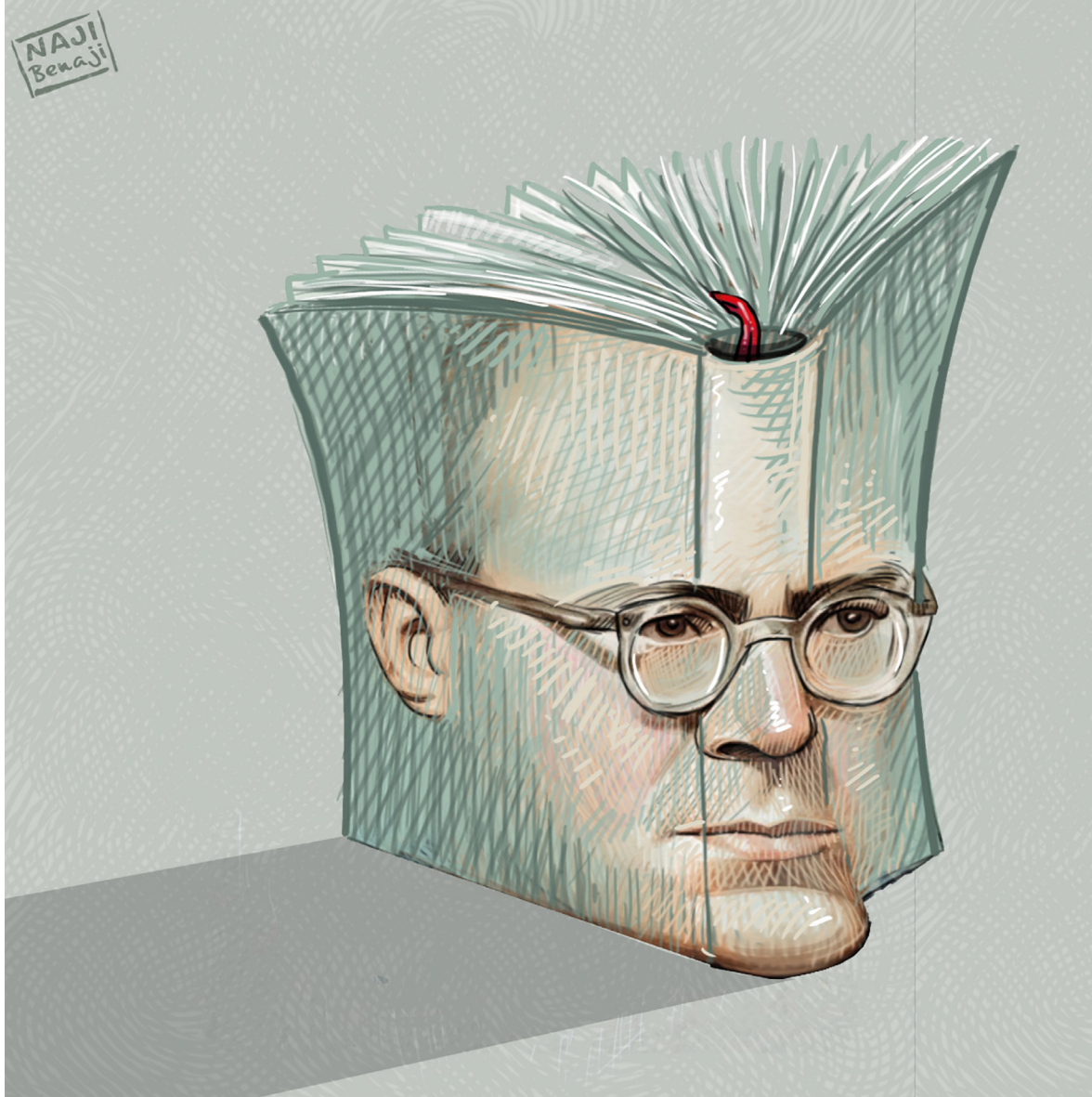
Evren, kâinat

Naji Benaji
MOROCCO (FAS)

***Heyûlâ**

Ürkütücü hayal, ürkütücü
hayâlî şey

Naji Benaji
MOROCCO (FAS)

***Kitap**

Herhangi bir konuda yazılmış
manzum veya mensur eser

Naji Benaji
MOROCCO (FAS)

***Tecessüs**

Bir şeyin iç yüzünü anlamaya,
merakını gidermek için
kendini belli etmeden
öğrenmeye çalışma, aslını
anlamak için gözetleme

Bartis Silviu
ROMANIA (ROMANYA)

*Ruh

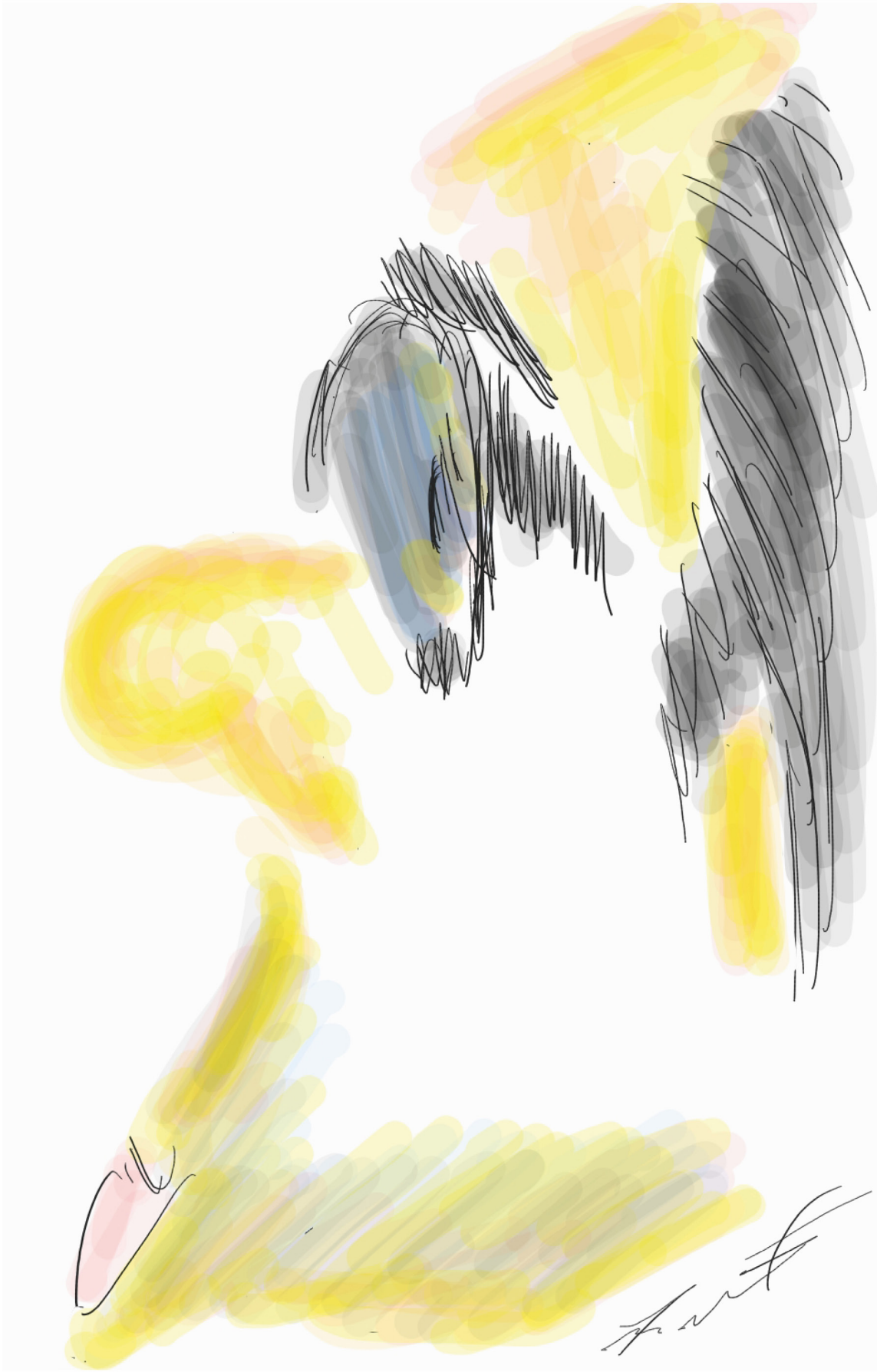
İnsan ve hayvanda vücûdu canlı kılan, bilen, duyan ve idrak eden hayat gücü, hayat cevheri, can, Allah tarafından yaratıldıktan sonra insan bedenine üflenen, ölümden sonra da varlığı devam eden ve mahiyeti tam olarak bilinemeyen ilâhî ve mânevî cevher, bir şeyin en önemli noktası, özü, asıl maksadı

Bartis Silviu
ROMANIA (ROMANYA)

***İtizal**

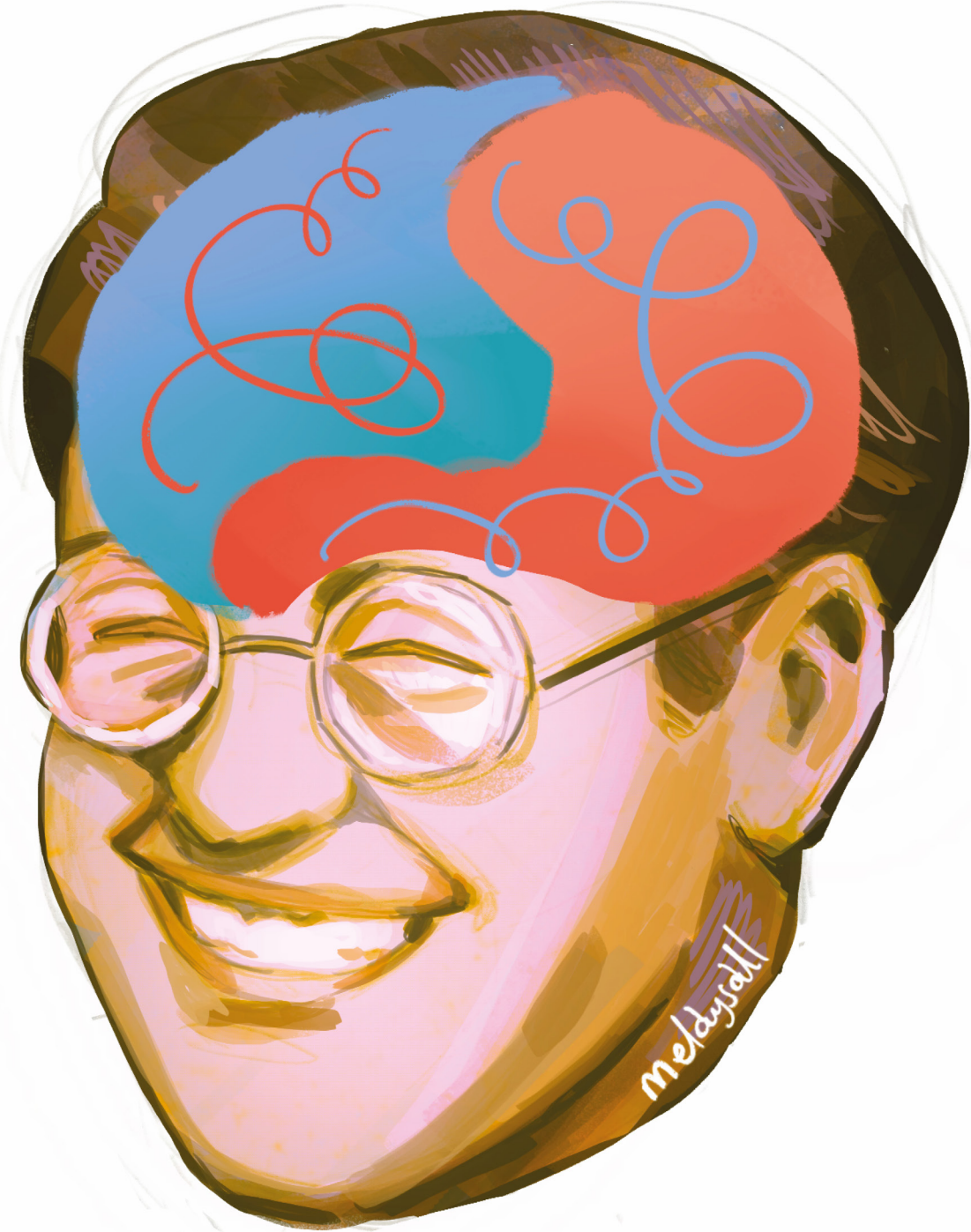
Yalnızlığı seçip bir köşeye
çekilme, uzlet etme

Bartis Silviu
ROMANIA (ROMANYA)

***Işık**

Cisimlerin görülebilmesini sağlayan enerji türü, aydınlık, insanın yolunu, düşünce ve duygularını aydınlatan, yol gösterici mânevî güç

Melike Sümeyye Aysal
TÜRKİYE

**Temrin*

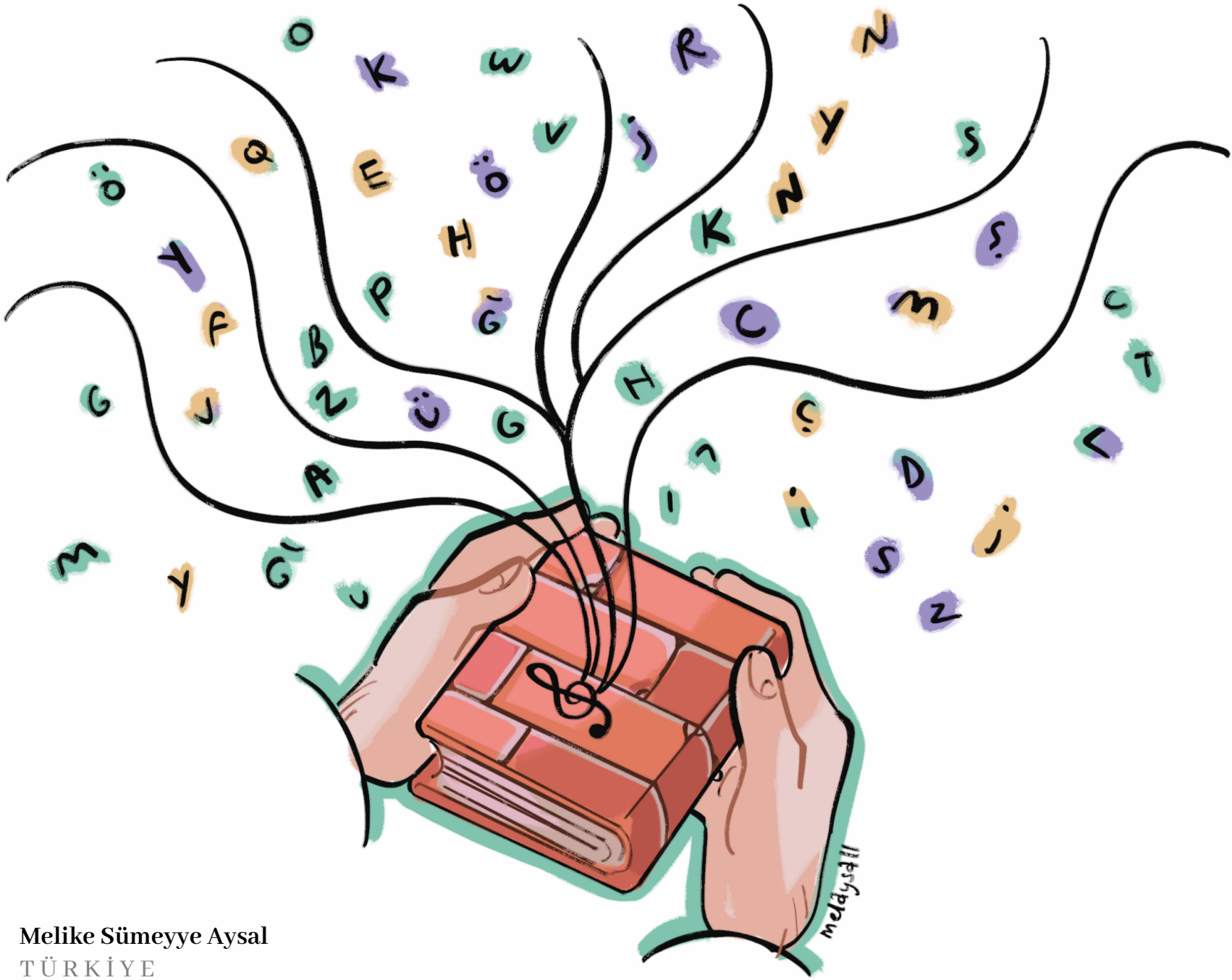
Tekrar ettirerek alıştırma,
egzersiz

Melike Sümeyye Aysal
TÜRKİYE

***Kelâm**

Söyleyiş, söyleme

Melike Sümeyye Aysal
TÜRKİYE

*Kelime

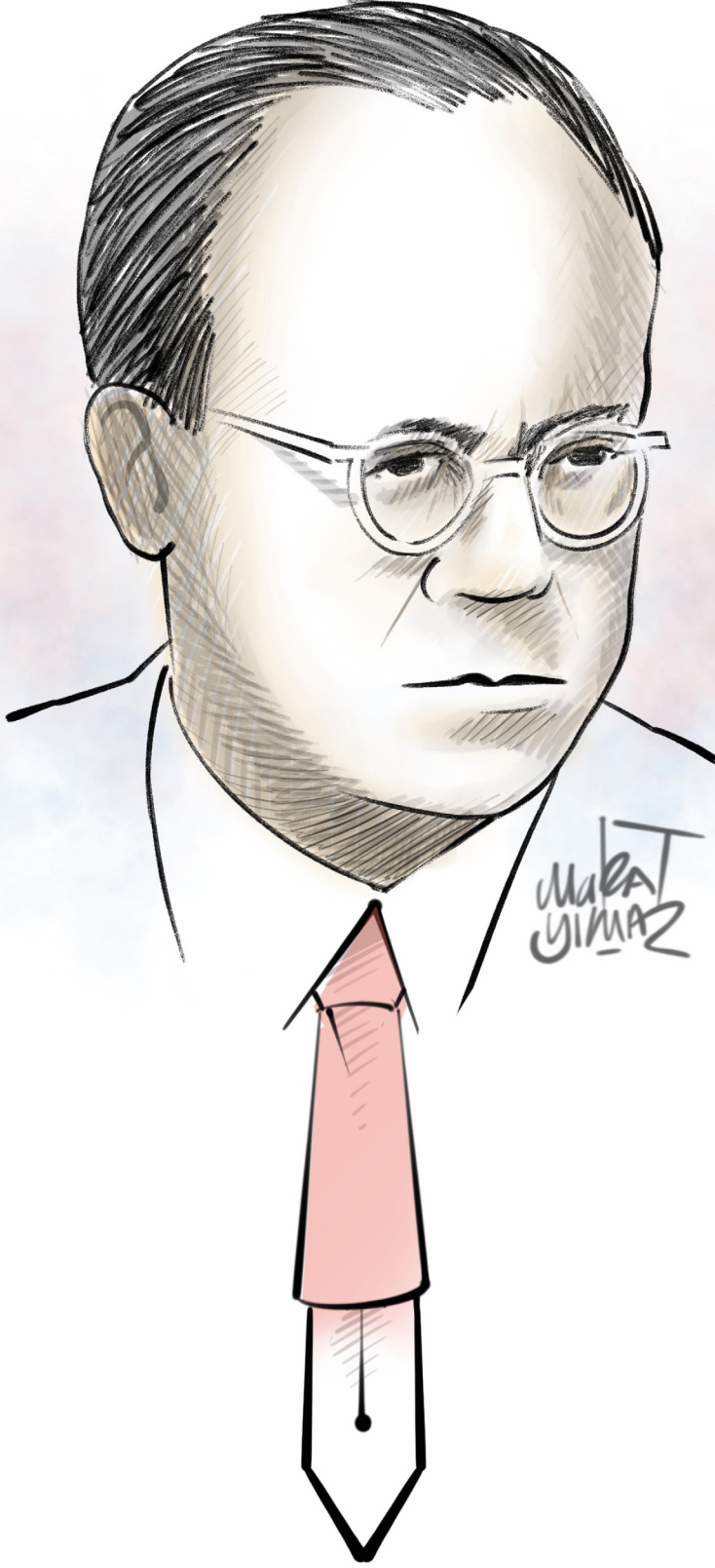
Bir veya birkaç heceden
meydana gelen anlamlı söz,
sözcük

Keti Radevska
MACEDONIA
(MAKEDONIA)

**Jurnal*

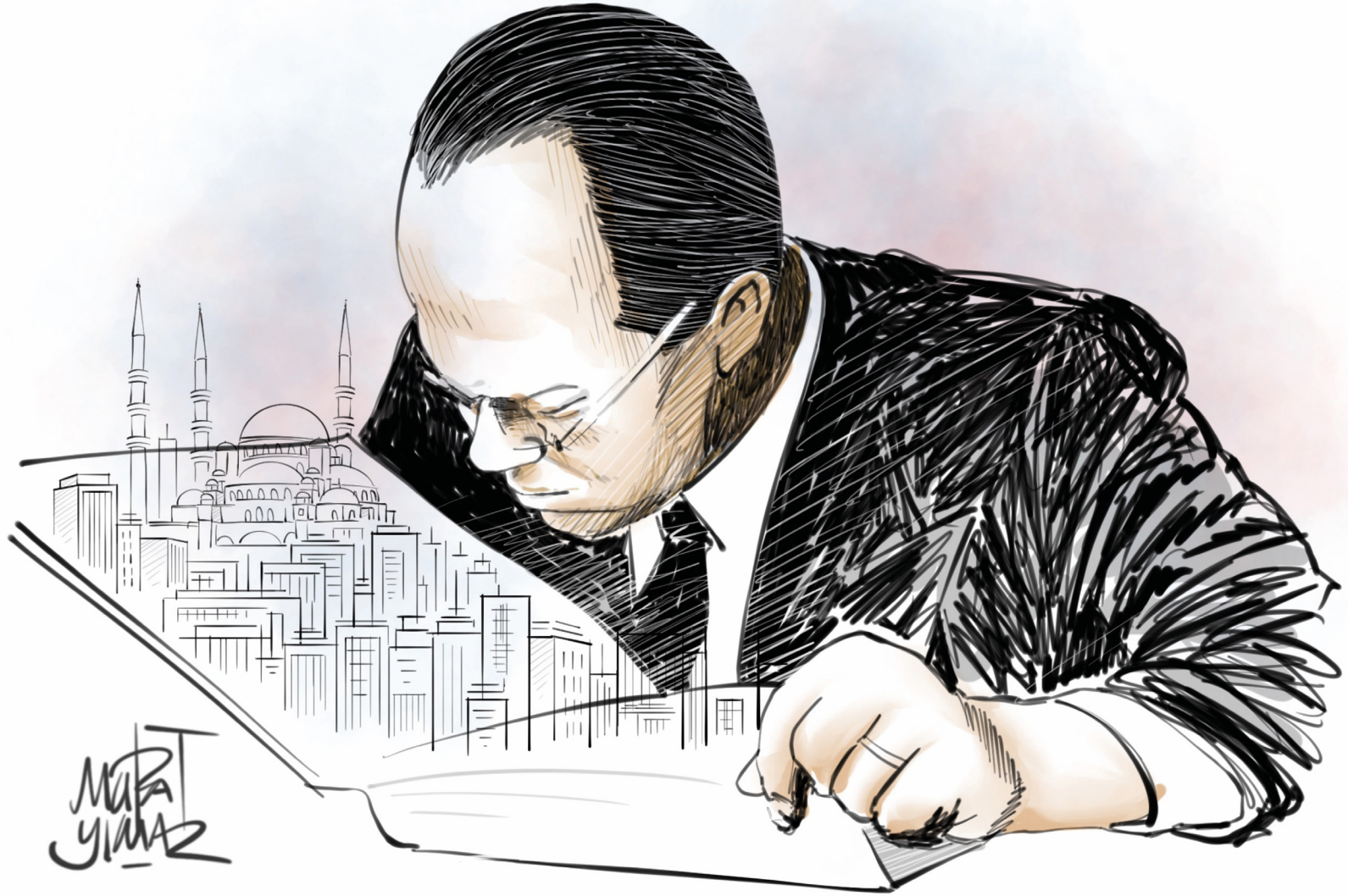
Günlük olayların yazıldığı
defter, günlük

Murat Yılmaz
TÜRKİYE

**Hiciv*

Bir kimse veya toplumun kusurlarını, hatalarını, gülünç taraflarını nazım ve nesir yolu ile ortaya koyma, kötüleyip taşlama, yerme

Murat Yılmaz
TÜRKİYE

***Medeniyet**

Bir millet ve toplumun maddî, mânevî varlığına ait üstün niteliklerden, değerlerden, fikir ve sanat hayatındaki çalışmalardan, ilim, teknik, sanayi, ticaret vb. sahalardaki nimetlerden yararlanarak ulaştığı bolluk, rahatlık ve güvenlik içindeki hayat tarzı, yaşama biçimi, medenilik, uygarlık

Tvg Menon
INDIA (HİNDİSTAN)

***Karanlık**

Anlaşılmayan ve bilinmeyen
 tarafları bulunma durumu,
 müphemlik, meçhûliyet,
 endişe verici, şüpheli

/ Egypt (Mısır)
“OBSKÜRANTİZM”

Wesam Khalil
EGYPT (MISIR)

***Obskürantizm**

Bilmesinlercilik, karanlıkçılık
ya da obskürantizm, hakikatin
toplumun bazı sınıf ve
kesimlerince bilinmesinin
kasıtlı olarak önlenmesi

Husan M. Sodiqov
UZBEKİSTAN
(ÖZBEKİSTAN)

*İtizal

Yalnızlığı seçip bir köşeye
çekilme, uzlet etme

Husan M. Sodiqov
UZBEKİSTAN
(ÖZBEKİSTAN)

***Karanlık**

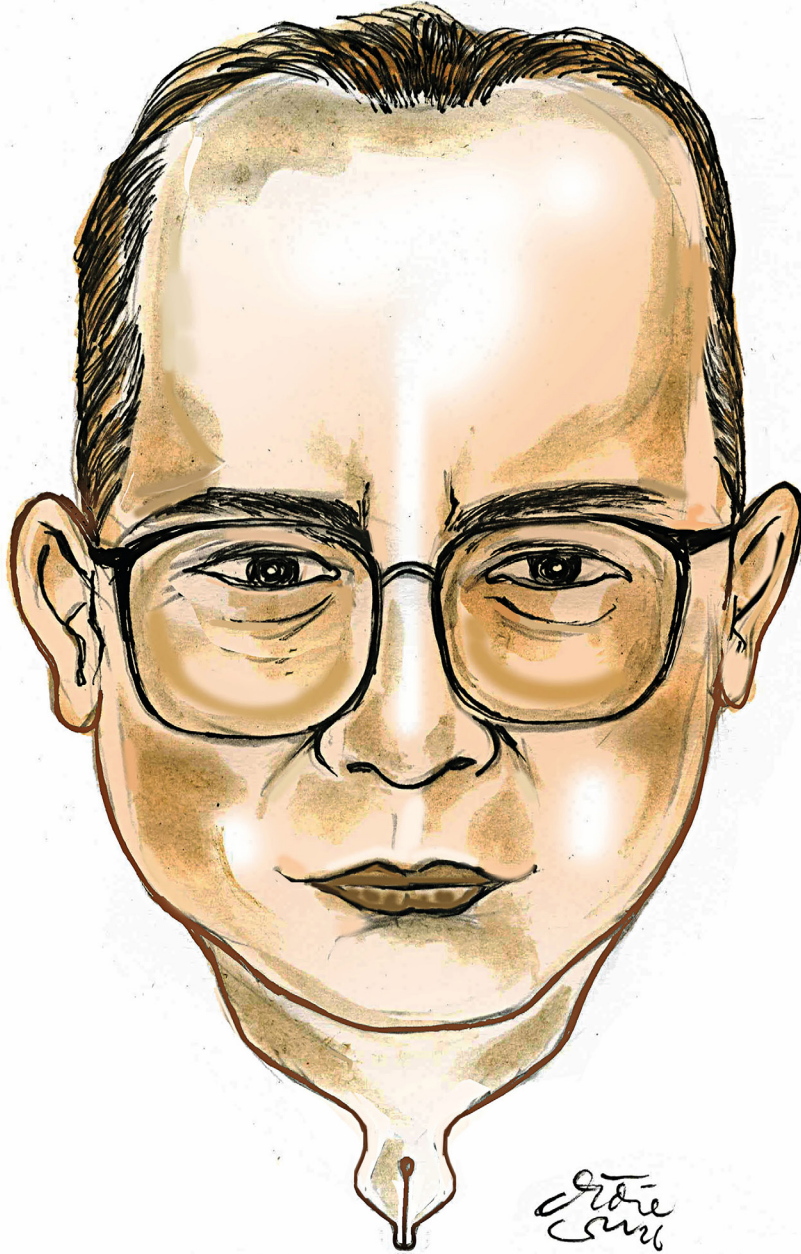
Anlaşılmayan ve bilinmeyen
 tarafları bulunma durumu,
 müphemlik, meçhûliyet,
 endişe verici, şüpheli

Husan M. Sodiqov
UZBEKİSTAN
(ÖZBEKİSTAN)

***Rindmeşrep**

Derviş tabiatlı, yoksulluğu,
çilekeşliği benimsemiş kimse,
Allah için alçak gönüllülüğü ve
fukaralığı kabul eden veya bir
tarikata bağlı bulunan kimse

Didie Sri Widiyanto
INDONESIA
(ENDONZEYA)

**Temrin*

Tekrar ettirerek alıştırma,
egzersiz

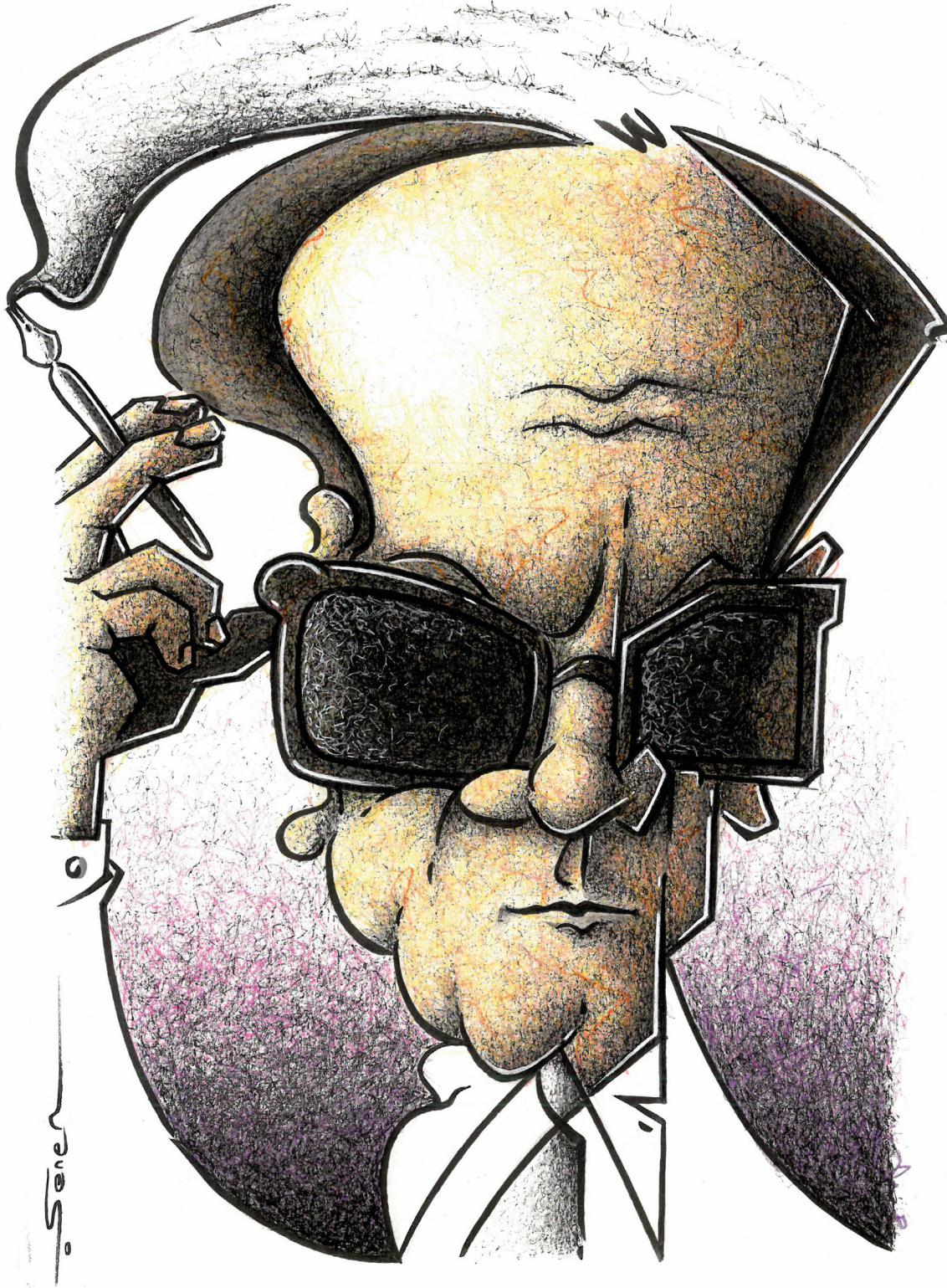
#cemil_cerife #UWC #1/4/26

Didie Sri Widiyanto
INDONESIA
(ENDONZEYA)

*Okültizm

Gizli ya da örtük olduğu varsayılan bilginin araştırılması ve bu bilgiye erişim doğrultusunda yürütülen teorik-pratik uğraşlar bütünü

Şener Tosun
TÜRKİYE

*İdeoloji

İdeleri, idelerin kaynağını, özelliklerini, kurallarını inceleyen bilgi dalı, ilme, akla, tartışmaya dayanmadan zihinde oluşturulup bir gruba, bir partiye, bir devlete benimsetilerek toplumda uygulanmaya konulmak istenen siyasi, hukuki, dinî, felsefî düşünceler bütünü

Hader Yehia
EGYPT (MISIR)

**Ülke*

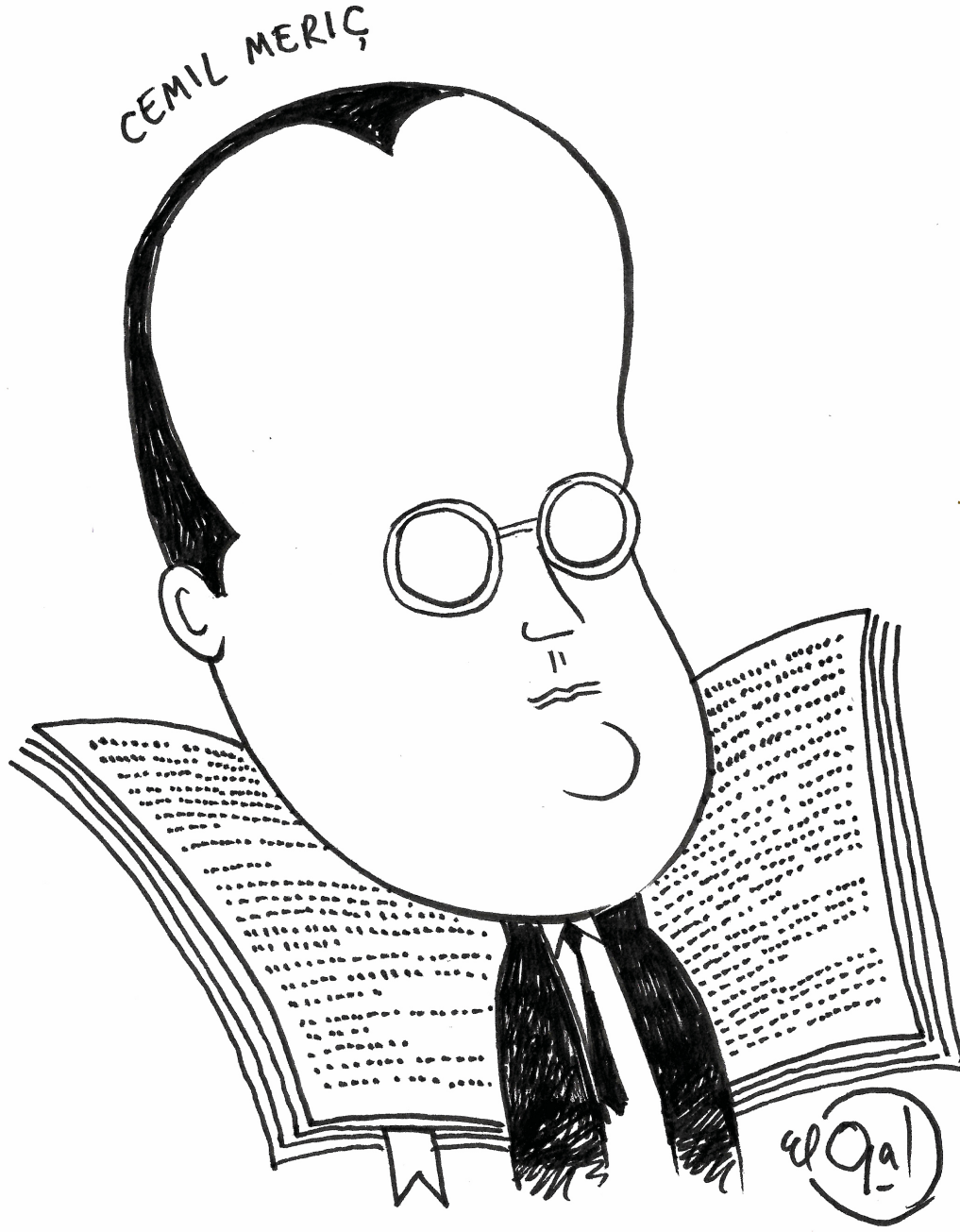
Bir devletin hâkimiyeti altında
bulunan toprakların bütünü,
memleket

Hader Yehia
EGYPT (MISIR)

*İdrak

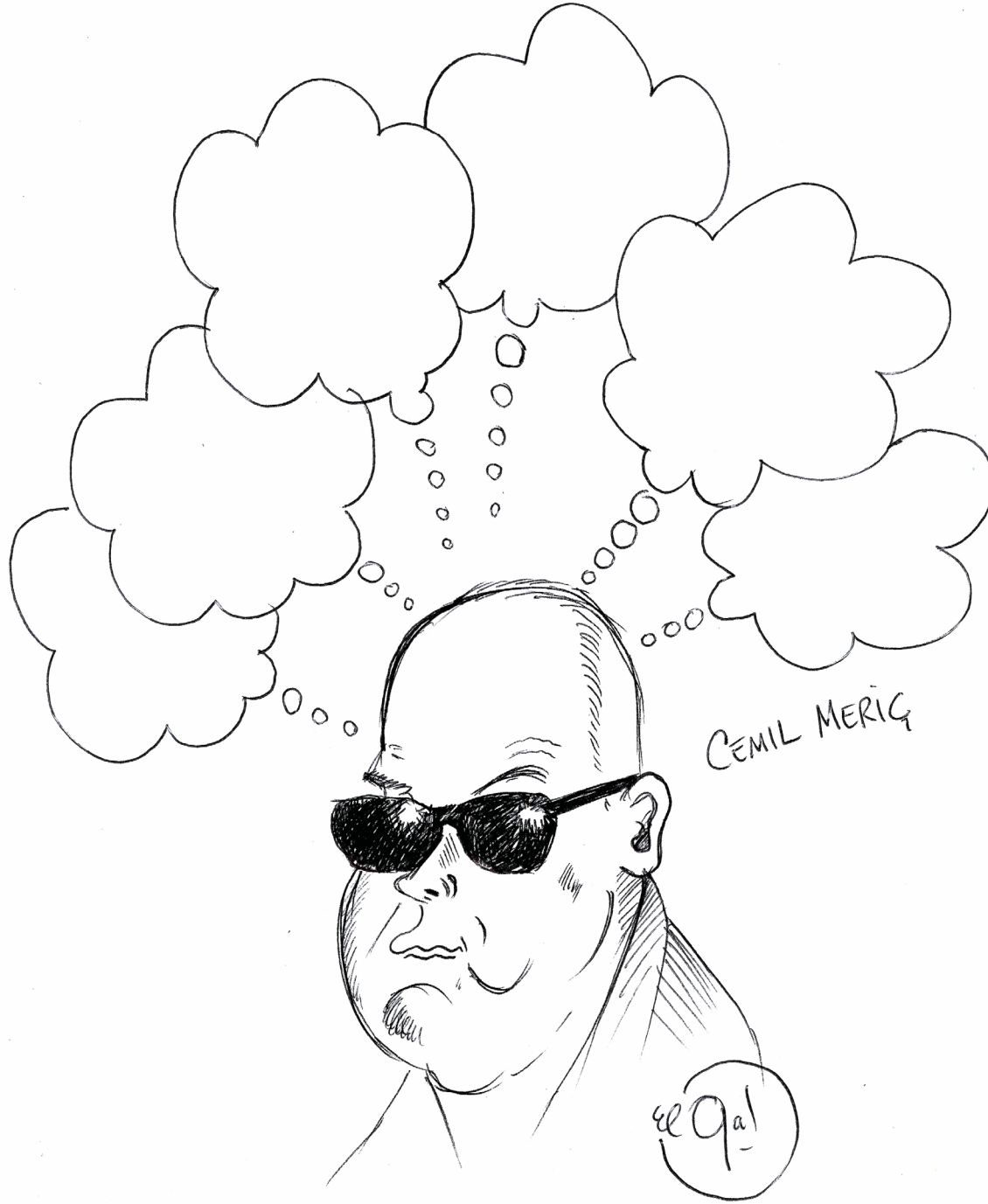
Anlama yeteneği, akıl erdirme,
anlayış

Trabajos de Gustavo Gal
ARGENTINA (ARJANTİN)

***Kitap**

Herhangi bir konuda yazılmış
manzum veya mensur eser

Trabajos de Gustavo Gal
ARGENTINA (ARJANTİN)

*Düşünce

Bir kimse veya topluluğa has
görüş, fikir

Rachid Amghouze
MOROCCO (FAS)

***Tereddî**

Soysuzlaşma, yozlaşma

Eren Esirci
TÜRKİYE

***Girdibat**

Kasırğa

Eren Esirci / Türkiye

Eren Esirci
TÜRKİYE

***Tefekkür**

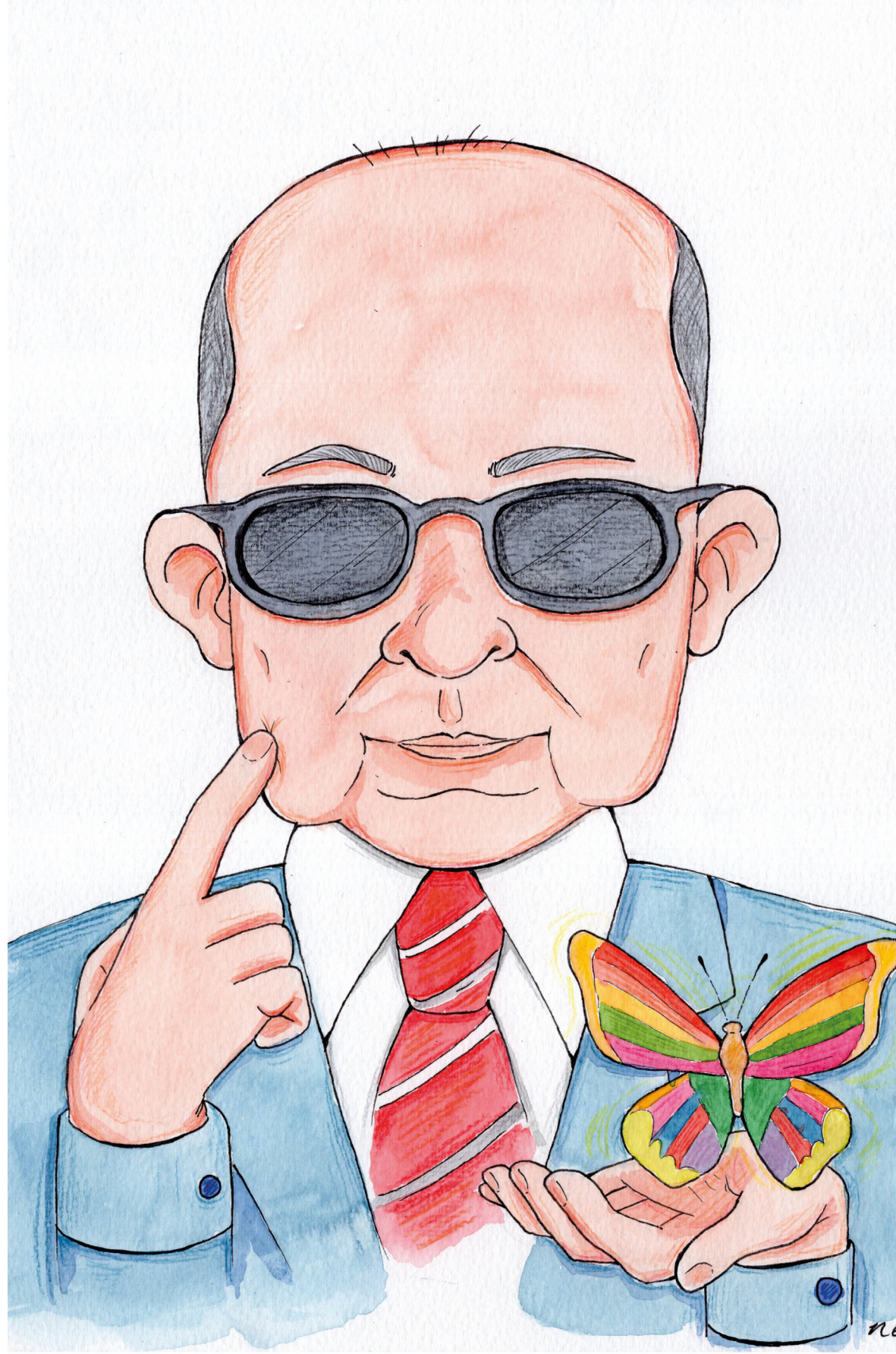
Derinlikli düşünme

Zeynep Neva Öksüz
TÜRKİYE

***Nekbet**

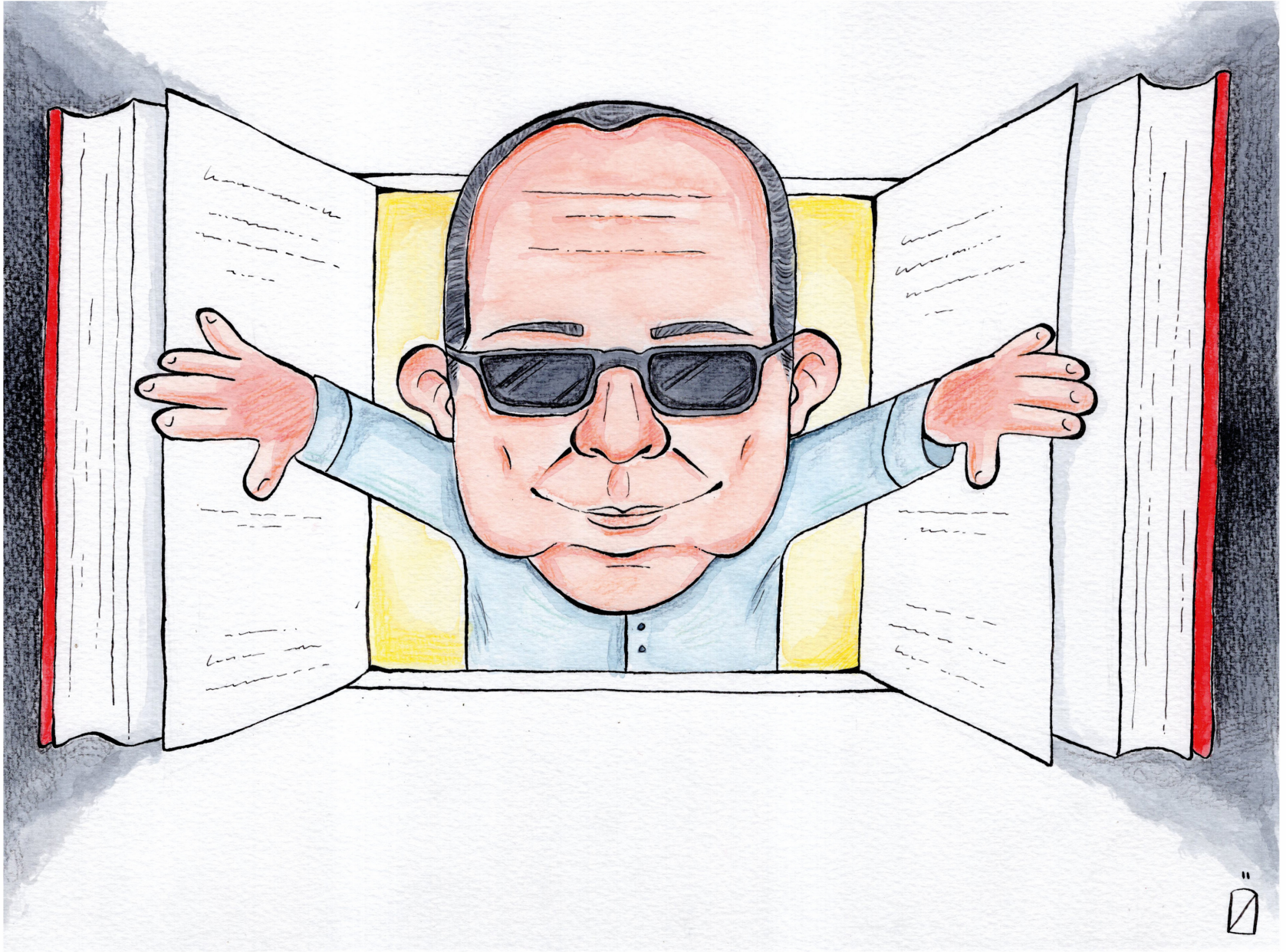
Taliksizlik, bahtsızlık,
düşkünlük, felaket, musibet

Zeynep Neva Öksüz
TÜRKİYE

*İnsan

Ahlâkı ve huyu üstün nitelikli,
insaniyetli, değerli, ahlâklı,
faziletli kimse

Zeynep Neva Öksüz
TÜRKİYE

***Mevhibe**

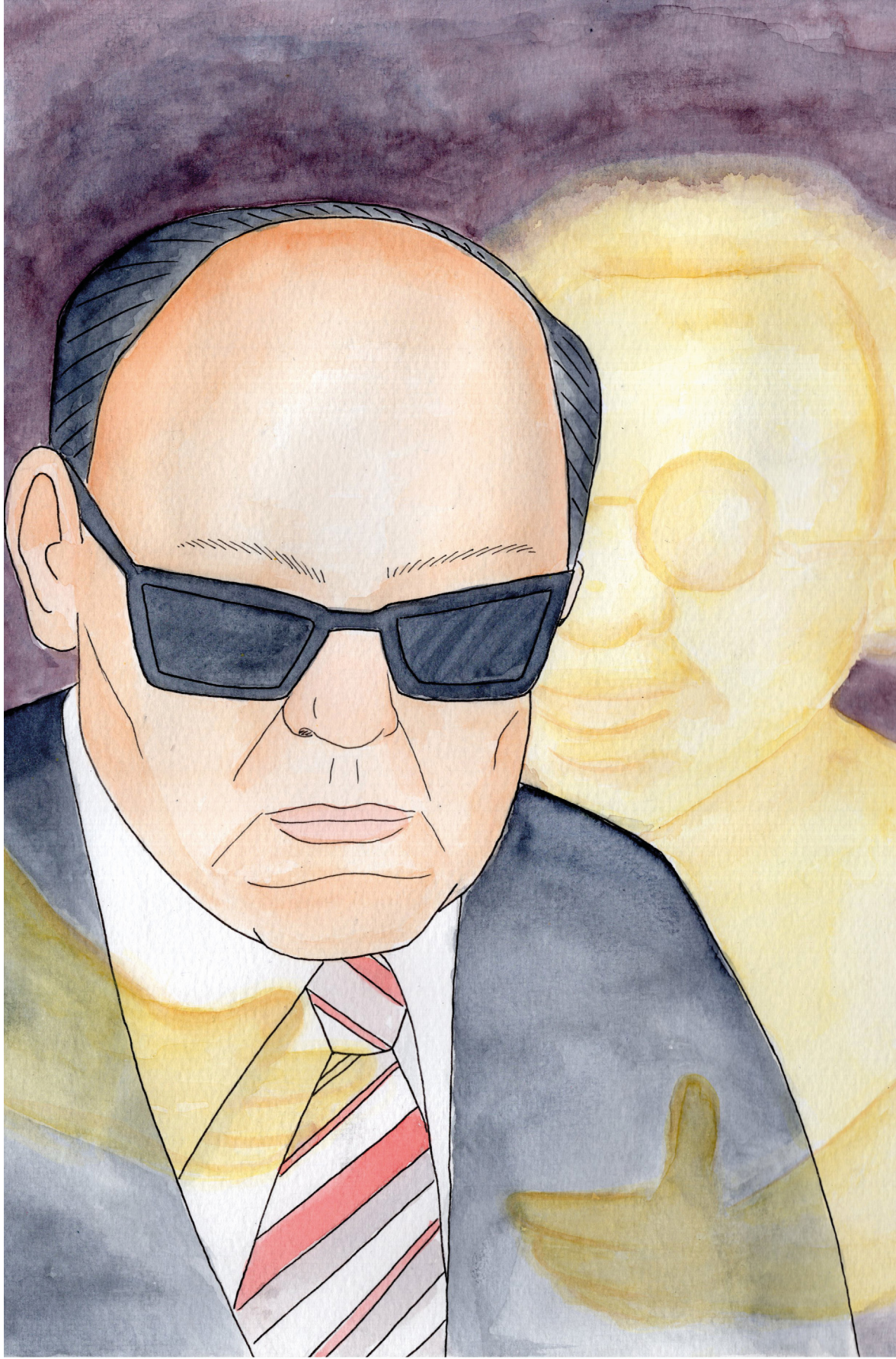
Bağış, bahşış, ihsan

Zeynep Neva Öksüz
TÜRKİYE

*Mâbûde

Taparcasına seilmeye ve
uğruna büyük fedakârlıklar
yapmaya deęecek kadın, sevgili

Zeynep Neva Öksüz
TÜRKİYE

***Ruh**

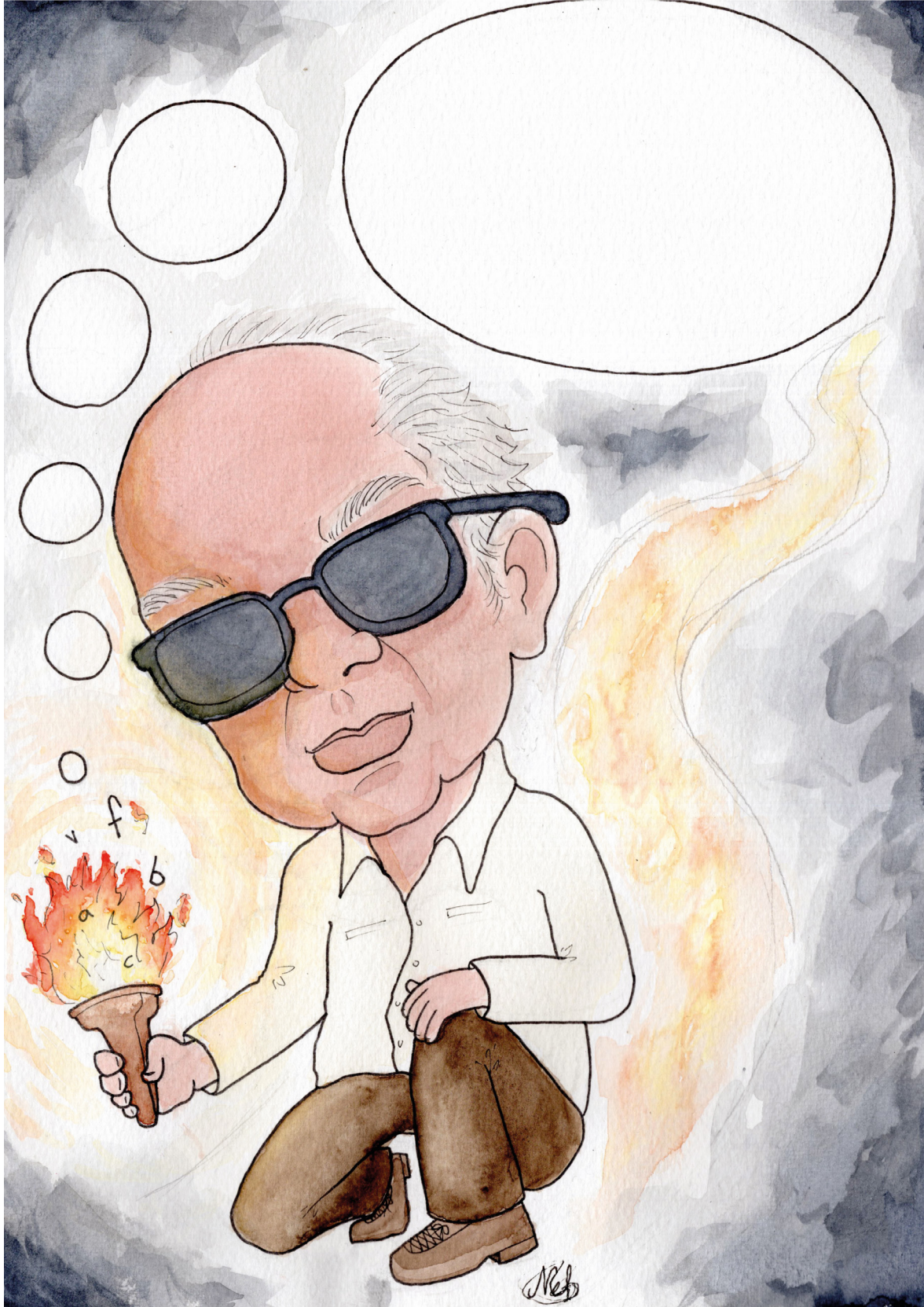
İnsan ve hayvanda vücûdu canlı kılan, bilen, duyan ve idrak eden hayat gücü, hayat cevheri, can, Allah tarafından yaratıldıktan sonra insan bedenine üflenen, ölümden sonra da varlığı devam eden ve mahiyeti tam olarak bilinemeyen ilâhî ve mânevî cevher, bir şeyin en önemli noktası, özü, asıl maksadı

Feyza Nef Altınışık
TÜRKİYE

*Tarih

Toplumların, milletlerin başından geçen olayları zaman ve yer göstererek anlatan, bunların sebep ve sonuçlarını, birbirleriyle olan ilişki ve bağlantılarını inceleyen ilim ve geçmişte yaşanmış olaylar dizisi

Feyza Nef Altınışık
TÜRKİYE

*Karanlık

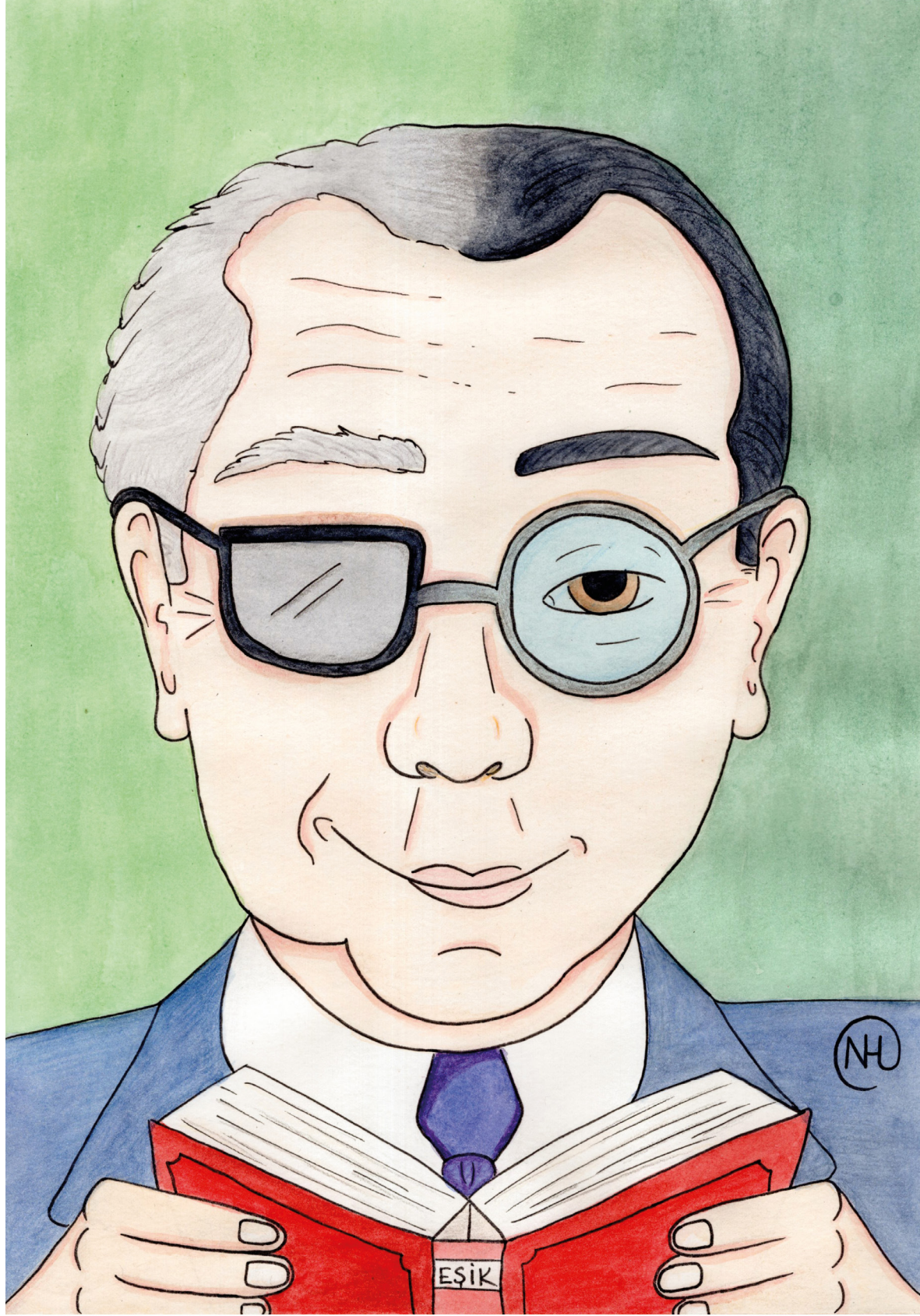
Anlaşılmayan ve bilinmeyen
 tarafları bulunma durumu,
 müphemlik, meçhûliyet,
 endişe verici, şüpheli

Feyza Nef Altınışık
TÜRKİYE

**Rindmeşrep*

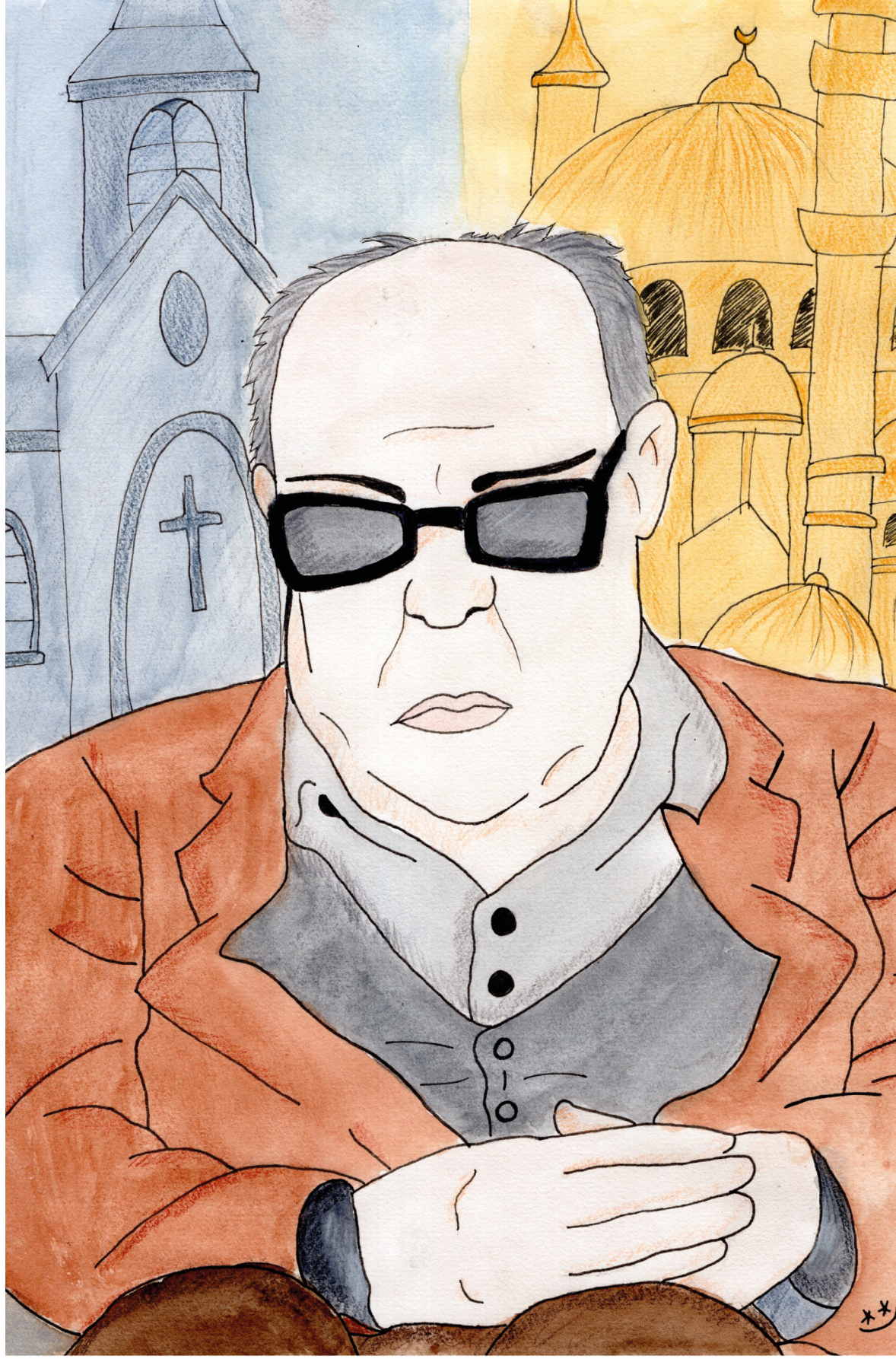
Derviş tabiatlı, yoksulluğu,
çilekeşliği benimsemiş kimse,
Allah için alçak gönüllülüğü ve
fukaralığı kabul eden veya bir
tarikata bağlı bulunan kimse

Nazlı Hilal
TÜRKİYE

*Eşik

Başlangıç, başlama zamanı
ya da kapı anlamında

Serra Gizem Kırcı
TÜRKİYE

*Kültür

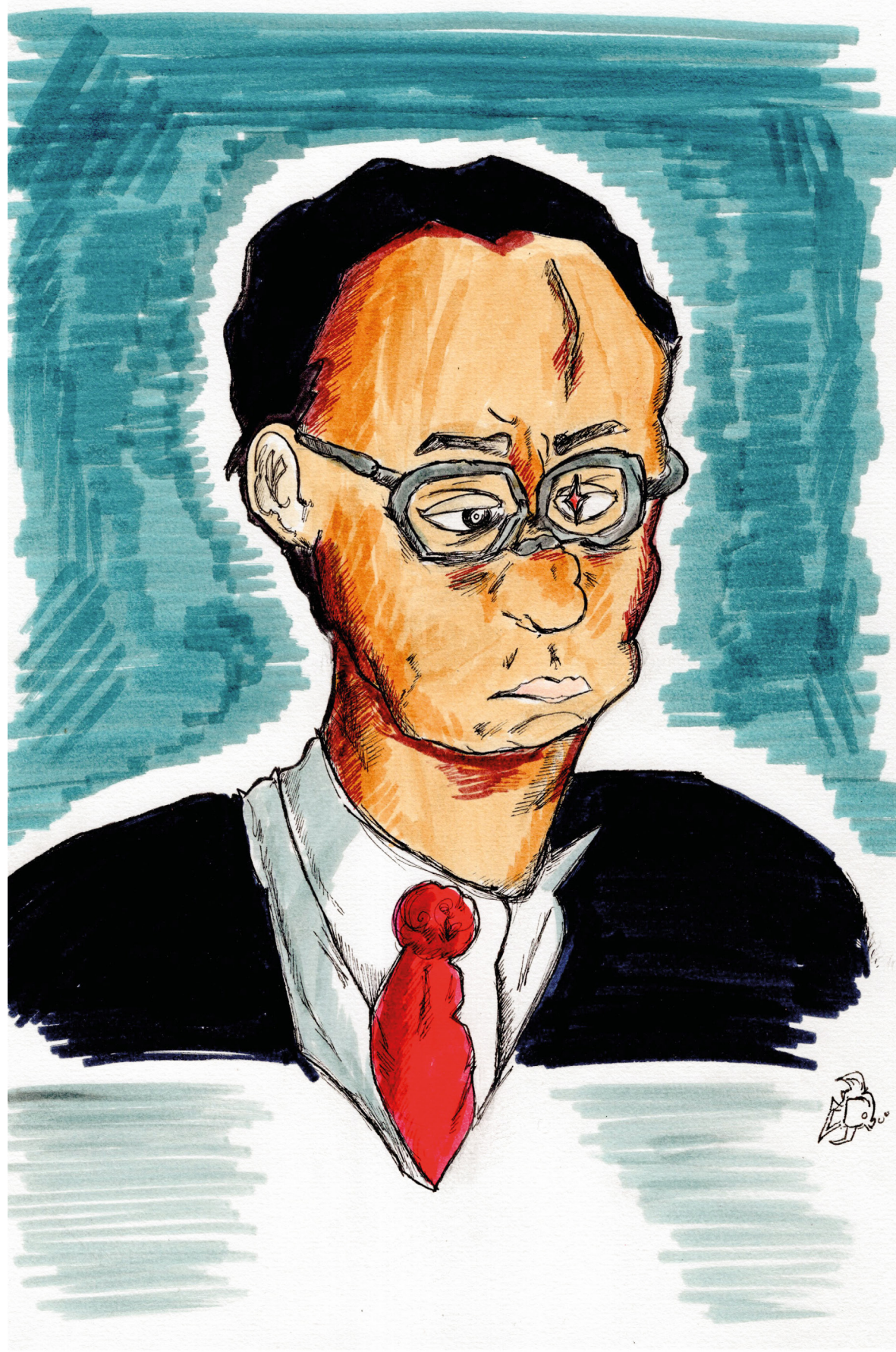
Bir milletin inanç, fikir,
sanat, âdet ve geleneklerinin,
maddî ve mânevî değerlerinin
bütünü, hars

Enfal Sena Bozalan
TÜRKİYE

**Umran*

Bayındırlık, mâmurluk,
medeniyet, ilerleme

Dila Nur Şahan
TÜRKİYE

*Heyûlâ

Ürkütücü hayal, ürkütücü
hayâlî şey

Dina Abdelgawad Shosha
EGYPT (MISIR)

***Kitap**

Herhangi bir konuda yazılmış
manzum veya mensur eser

